

Par bāriņtiesu tiesībām iepazīties ar VBTAI iesniegto privātpersonu sūdzību saturu

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijā (turpmāk – VBTAI) pēdējā laikā saņemtas vairāku bāriņtiesu vēstules ar lūgumu, gadījumos, kad VBTAI saņemtas privātpersonu sūdzības par bāriņtiesas rīcību konkrētās lietās, kopā ar VBTAI vēstuli ar lūgumu nosūtīt lietas dokumentu kopijas, nosūtīt arī personas sūdzību. Bāriņtiesas norādījušas, ka privātpersonu sūdzību, kas adresētas VBTAI, kopiju saņemšana, nepieciešama, lai bāriņtiesa varētu ar to iepazīties, nepieciešamības gadījumā sniegt VBTAI papildus vai precizējošu informāciju, kā arī izvērtēt sūdzībā norādīto un informēt darbiniekus par konkrētās situācijas apstākļiem, lai turpmāk novērstu līdzīgu gadījumu atkārtosanos un tādējādi uzlabotu bāriņtiesas darba kvalitāti u.c.

Saistībā ar minēto, VBTAI sniedz šādu informāciju.

Iesniegumu likuma 9. panta pirmajā daļā noteiktie informācijas izpaušanas ierobežojumi paredz, ka aizliegts bez iesnieguma iesniedzēja piekrišanas izpaust informāciju, kas atklāj viņa identitāti, izņemot gadījumu, kad iestādei saskaņā ar likumu šāda informācija ir jāizpauž. Administratīvā procesa likuma 54. panta otrajā daļā noteikts, ka informāciju, kas atklāj tās personas identitāti, kura ziņojusi par tiesībpārkāpumu, var sniegt tikai ar šīs personas piekrišanu, izņemot tiesību normās noteiktos gadījumus.

Administratīvā procesa likuma komentāros attiecībā uz minēto pantu norādīts, ka “komentējamā panta daļa norāda uz principu, ka administratīvā procesa iestādē ietvaros nav izpaužami dati par sūdzības iesniedzēju (gan fizisku, gan juridisku personu), kurš ziņojis par kādu tiesībpārkāpumu. Šajā gadījumā noteicošais nav tas, vai iesniegumā aprakstītais pārkāpumus tiešām ir objektīvi kvalificējams kā tāds, bet gan princips, ka likums aizsargā personu, kura sniedz valsts pārvaldes iestādei informāciju ar mērķi novērst tiesību pārkāpumus. Komentējamā panta otrā daļa neaizliedz izpaust iesnieguma saturu, ja tiek nodrošināts, ka satura informācija faktiski nenorāda uz tā iesniedzēja identitāti”.

“Komentējamā panta otrajā daļā nostiprinātais princips piemērojams arī attiecībā uz sadarbību valsts pārvaldē, ja vien informācija nav nepieciešama iestādei, kurai jāizvērtē tās iestādes darbības tiesiskums, par kuras pārkāpumu persona ziņojusi”.¹

Ņemot vērā tiesību aktos noteikto, VBTAI ir pamats uzskatīt, ka tai nav tiesiska pamata nosūtīt konkrētai bāriņtiesai VBTAI adresētu privātpersonas sūdzību, gadījumos, kad tiek sniegta informācija par iespējamu bāriņtiesas pieļautu tiesību pārkāpumu vai normatīvajos aktos noteiktajam neatbilstošu rīcību.

Informējam, ka VBTAI rīcībā ir Datu valsts inspekcijas (turpmāk – inspekcija) viedoklis par fizisko personu datu apstrādi šādos gadījumos. Inspekcija norādījusi, ka “VBTAI ir saistošs Fizisko personu datu aizsardzības likums (turpmāk – FPDAL) un tā 7. pants, kas paredz, ka personas datu apstrāde ir atļauta, ja tās veikšanai pastāv tiesisks pamats – pastāv vismaz viens FPDAL 7. panta nosacījums. Papildus tiesiskā pamata nodrošināšanai, veicot personas datu apstrādi, ir jāievēro arī FPDAL 10. panta

¹ “Administratīvā procesa likuma komentāri”. Tiesu nama aģentūra, 2013. Rīga. 526., 527.lpp.

pirmās daļas 2. punkts, saskaņā ar kuru personas datu apstrādi drīkst veikt tikai atbilstoši paredzētajam mērķim un tam nepieciešamajā apjomā.

Līdz ar to VBTAI, veicot personas datu apstrādi, nosūtot bāriņtiesai VBTAI saņemto privātpersonu sūdzību kopijas, ir jāievēro FPDAL likumā noteiktās prasības un šādai rīcībai ir jāpastāv tiesiskam pamatam, kā arī šāda personas datu apstrāde ir jāveic atbilstoši paredzētajam mērķim un tam nepieciešamajā apjomā, tādējādi, VBTAI ir nepieciešamas izvērtēt, vai tai pastāv tiesisks pamats bāriņtiesām sūtīt privātpersonu sūdzību kopijas neanonimizētā veidā.

Inspekcijas ieskatā, ja VBTAI neierosina administratīvo lietvedību, un bāriņtiesa nav uzskatāma par lietas dalībnieku, kurai atbilstoši Administratīvā procesa likuma 61. pantam ir tiesības iepazīties ar lietas materiāliem, tai skaitā privātpersonas sūdzību, VBTAI nepastāvēs tiesisks pamats privātpersonu sūdzību kopijas ar tās personas datiem nosūtīt bāriņtiesai.

Inspekcija norāda, ka personas dati (*jebkāda informācija, kas attiecas uz identificētu vai identificējamu fizisko personu*) atbilstoši Informācijas atklātības likuma 5. pantam ir uzskatāmi par ierobežotas pieejamības informāciju, kuru atbilstoši šā likuma 11. panta ceturtajai daļai ir nepieciešamas pieprasīt rakstveidā. Pieprasot ierobežotas pieejamības informāciju, persona pamato savu pieprasījumu un norāda mērķi, kādam tā tiks izmantota. Līdz ar to, ja VBTAI ir saņēmusi rakstisku iesniegumu, kas atbilst Informācijas atklātības likumam, un tā konstatē tiesisko pamatu personas datu izsniegšanai trešajai personai (bāriņtiesai), tai pastāvēs tiesisks pamats izsniegt personas datus tādā apjomā, kas ir nepieciešami mērķa sasniegšanai. Šāda rīcība būs atbilstoša Iesnieguma likuma 9. pantam. Savukārt, ja VBTAI nekonstatē tiesisko pamatu (kas noteikts FPDAL 7. pantā) vai ir saņēmusi iesniegumu, kas nesatur pamatojumu un mērķi, kādam personas dati tiks izmantoti, VBTAI nepastāvēs tiesisks pamats šādu informāciju izsniegt trešajām personām (bāriņtiesai)²².

Vēršam uzmanību FPDAL 7. pantā noteiktajam, ka personas datu apstrāde ir atļauta tikai tad, ja likumā nav noteikts citādi un ja ir vismaz viens no šādiem nosacījumiem:

- 1) ir datu subjekta piekrišana;
- 2) datu apstrāde izriet no datu subjekta līgumsaistībām, vai, ievērojot datu subjekta lūgumu, datu apstrāde nepieciešama, lai noslēgtu attiecīgu līgumu;
- 3) datu apstrāde nepieciešama pārzinim likumā noteikto pienākumu veikšanai;
- 4) datu apstrāde nepieciešama, lai aizsargātu datu subjekta vitāli svarīgas intereses, tajā skaitā dzīvību un veselību;
- 5) datu apstrāde nepieciešama, lai nodrošinātu sabiedrības interešu ievērošanu vai realizētu publiskās varas uzdevumus, kuru veikšanai personas dati ir nodoti pārzinim, vai pārraidīti trešajai personai;
- 6) datu apstrāde ir nepieciešama, lai, ievērojot datu subjekta pamattiesības un brīvības, realizētu pārziņa vai tās trešās personas likumiskās intereses, kurai personas dati atklāti.

Apkopojot iepriekšminēto, VBTAI norāda, ka bāriņtiesu vēstulēs VBTAI norādītais pamatojums un mērķis personas sūdzību, kas adresētas VBTAI, kopiju saņemšanai, proti, lai bāriņtiesa varētu ar to iepazīties, nepieciešamības gadījumā

sniegt VBTAI papildus vai precizējošu informāciju, kā arī izvērtēt sūdzībā norādīto un informēt darbiniekus par konkrētās situācijas apstākļiem, lai turpmāk novērstu līdzīgu gadījumu atkārtošanos un tādējādi uzlabotu bāriņtiesas darba kvalitāti – nav atbilstošs FPDAL 7. pantā noteiktajam, līdz ar to VBTAI nepastāv tiesisks pamats bāriņtiesām sūtīt privātpersonu sūdzību kopijas.

Kontekstā ar iepriekšminēto VBTAI norāda, ka gadījumos, kad, saņemot privātpersonas iesniegumu, VBTAI konstatēs, ka tajā ietverts bāriņtiesas kompetencē esošs lūgums, priekšlikums vai jautājums, vai arī iesniegums kādā tā daļā saistīts ar bāriņtiesas kompetencē esošu jautājumu risināšanu, tā pārsūtīs iesnieguma kopiju bāriņtiesai atbilstoši Iesniegumu likuma 4. panta otrajā daļā noteiktajam.